

О.Л. Храмова-Баранова,
(д. і. н., професор, професор кафедри дизайну
Черкаського державного технологічного університету)

КУЛЬТУРНІ ТРАДИЦІЇ МИТЦІВ УКРАЇНИ НА ПОЧАТКУ ХХ СТ.

Творчість митців має вагоме значення і може вирішити естетичні аспекти питань розвитку культури України, тому актуальність дослідження полягає в необхідності відродження та популяризації українського національного стилю через вивчення й аналіз творчості митців України початку ХХ ст. Проаналізовано історіографію проблематики та доведено, що над дослідженням національного стилю працювала невелика кількість науковців. Вагомий внесок в дослідження поняття національного стилю зробили такі фахівці, як М.Бердяєв, Л.Соколюк, Л.Савицька, У.Мельникова та інші [1-2].

Один із перших, хто зробив спробу реалізувати ідею українського національного стилю, був В.Кричевський, який спирався на традиції народного будівництва та декоративно-ужиткового мистецтва України в архітектурі. Ідеї В.Кричевського було втілено у проекті будинку Полтавського губернського земства, що стало народженням українського архітектурного стилю і привело до дискусії серед широкого кола знавців мистецтва.

О.Мурашко репрезентував національний стиль у живописі, присвятив творчості біля 20 років і за цей час зумів вивести українське мистецтво у світовий художній простір. Талант О.Мурашка сформувався під впливом І.Рєпіна, на основі психологічної трактовки образу і реалістичних тенденцій. О.Мурашко вважав, що найвищим проявом краси є реалістичність буття, тому в його роботах залишається живий світ при використанні прийомів модерну та імпресіонізму з чіткою організацією форм, декоративністю з підкресленим темпераментом і динамікою.

В 1910-х рр. у пресі розгорнулася широка дискусія стосовно шляхів розвитку національної думки в Україні, де були задіяні відомі діячі української культури, такі як М.Філянський, М.Новицький та інші. Їх думка сходилася в тому, що майбутнє українського стилю повинне базуватися на барочних традиціях. Різні погляди щодо шляхів розвитку національного образотворчого мистецтва визначилися у виборі стильових витоків у творчості М.Бойчука (неовізантизм), Я.Струхманчука (ренесанс), Г.Нарбута (українське бароко), К.Малевича (супрематизм).

Розвиток національного напрямку 20–30-х рр. ХХ ст. супроводжувався підвищеним інтересом до історії народу і його національних традицій, символіки. Наприклад, І.Нікітіна у своїй праці «Філософія мистецтва» визначає символ як ідею, образ або предмет, що має власну історію і одночасно представляє в узагальненій, нерозгорнутій формі інший зміст. І.Нікітіна вказує, що символи використовуються людиною в її діяльності та мають певну мету, слугують виявленню незрозумілого, що не лежить на поверхні.

Художній авангард початку ХХ ст. значно відрізнявся від періодів минулого, оскільки його відмінною рисою став різкий розрив з традицією створення реалістичного художнього образу. У багатьох творах початку ХХ ст. художній образ замінюється символом, який представники авангарду намагалися передати відкритим, без зв'язку з образом, методом. Яскравим представником цієї течії став Казимир Малевич, який у своїх творах надавав вагомому значення символіці жестів за допомогою геометричних фігур, їх положення, кольору.

Визначним мистецьким етапом стала творчість митців школи М.Бойчука, які прагнули досягти національної своєрідності мистецтва України. Високого мистецького рівня досягли учні М.Бойчука: В.Седляр, І.Падалка, О.Павленко, Г.Колос та ін. Гордістю України і національного стилю в українському мистецтві став Георгій Нарбут, який змінив уяву про місце української книжкової графіки в культурному житті країни. Г.Нарбут приймав участь у створенні грошових знаків, державного герба України і поєднав цю працю з виконанням ілюстрацій до книжок та періодичних видань, створенням дивовижних графічних

композицій. На посаді ректора Української Академії мистецтв, Г.Нарбут запропонував проект поліграфічного відділення і заснував майстерню скульптури. Геральдика і шрифти Г.Нарбута зайняли визначне місце в багатьох сферах життя країни як тоді, так і сьогодні. Шрифт Нарбута використовується у більшості державних документів, а нове покоління українських митців продовжують розвивати нарбутівські традиції в своїх творах [2]. Георгій Нарбут в своїх творах віродив секрети старих майстрів та виступив новатором, чим зробив фундаментальний внесок у розвиток українського мистецтва.

Висновок. Творча спадщина митця – це вагомий внесок у національне мистецтво, у культуру України. Національна свідомість неможлива без духовної культури, а аналіз творчого шляху художників дає можливість показати особливості становлення національного стилю. На прикладі творчості О.Мурашка, Г.Нарбута, М.Бойчука висвітлено процес цього становлення, а зібраний матеріал може бути використаний для розробки нових форм та пошуку нових засобів в процесі національного самоусвідомлення, яке відобразиться в мистецтві.

Література:

1. Соколюк Л.Д. Проблема національного стилю в Українському мистецтві першої третини ХХ ст. Вісник Харківської державної академії дизайну і мистецтв. 2002. № 4. С. 16–27.
2. Мельникова У.П. Концепція національного мистецтва у художній практиці 1920-х років крізь призму вітчизняного мистецтвознавства. Вісник Харківської державної академії дизайну і мистецтв. 2004. № 8. С. 66–77.